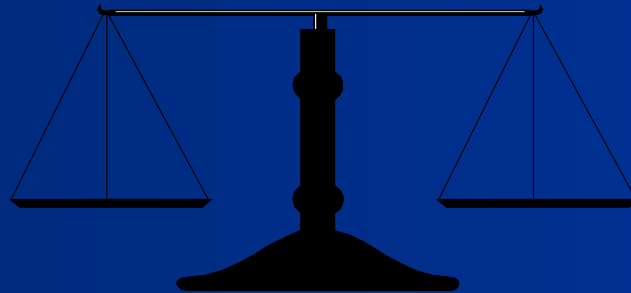

“RECHT IN DE PRAKTIJK”

Mr J.J.A. van Boven

**VAN BOVEN Juridisch Adviesbureau
Arnhem**

RELEVANTE WETGEVING

Individuele patiëntenrechten

- Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO 1995)
- Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ 1994)
- Wet klachtrecht cliënten zorgsector (WKCZ 1995)

Beroepsuitoefening en kwaliteit van zorg

- Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (BIG 1997/1998)
- Kwaliteitswet zorginstellingen (KWZ 1996)

Collectieve belangenbehartiging

- Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (WMCZ 1996)

- jaren 70: patiëntenbeweging
- technische ontwikkelingen in de gezondheidszorg
- EVRM
- 1988 Grondwet:

Art. 10: iedereen heeft recht op privacy

Art. 11: iedereen heeft recht op de onaantastbaarheid van zijn
lichaam

DOEL WGBO

Versterken en verduidelijken van de rechtspositie van de patiënt

- recht op informatie
- toestemmingvereiste
- recht op geheimhouding
- recht op privacy
- dossierplicht
- wilsonbekwamen
- levenstestamenten
- norm voor het handelen als goed hulpverlener

GENEESKUNDIGE BEHANDELING

1. Alle verrichtingen met als doel:

- van ziekte te genezen
  - voor het ontstaan van ziekte te behoeden
  - beoordelen gezondheidstoestand
  - verlenen van verloskundige bijstand
- inclusief het onderzoeken en geven van raad

2. Alle andere handelingen die worden verricht door arts/tandarts in die hoedanigheid

3. Verplegen, verzorgen en voorzien in materiële omstandigheden hiervoor

GOED HULPVERLEENERSCHAP

Iedere hulpverlener moet de zorg van een

goed hulpverlener betrachten

in overeenstemming met de verantwoordelijkheid die

voortvloeit uit de professionele standaard

Professionele Standaard

➤ *Recht van 'buiten'*

- wettelijke voorschriften
- jurisprudentie

➤ *Recht van 'binnen'*

- beroepscode en gedragsregels
- vakinhoudelijke, technische regels
- standaarden, richtlijnen, protocollen
- regels van hulpverlenings-ethische kwesties

➤ *Mengvormen*

- richtlijnen van inspectie
- algemene juridische, ethische en beroepsnormen

TOETSINGSCRITERIUM

De zorgvuldigheid van een 'redelijk
bekwaam' en 'redelijk handelend'
vakgenoot onder de concrete
omstandigheden van het geval

OVERWEGINGEN VAN HET COLLEGE

Het College wijst er allereerst op, dat het bij de tuchtrechtelijke toetsing van professioneel handelen er niet om gaat of dat handelen beter had gekund, maar om het geven van een antwoord op de vraag of de beroepsbeoefenaar bij het beroepsmatig handelen is gebleven binnen de grenzen van een redelijk bekwame beroepsuitoefening, rekening houdende met de stand van de wetenschap ten tijde van het klachtwaardig geachte handelen en met hetgeen toen in de beroepsgroep ter zake als norm of standaard was aanvaard

Belangrijk bij richtlijn of protocol

- de wijze waarop deze is ontwikkeld;
- de wijze waarop deze is vastgesteld;
- de wijze waarop deze is geautoriseerd en gelegitimeerd

PROTOCOLLEN- ARREST 1

- Protocol heeft niet slechts intern karakter
- Protocol verwoordt wat de patiënt in zijn verhouding tot het ziekenhuis en de arts mag verwachten op het punt van de ‘zorg van een goed hulpverlener’
- Niet-beargumenteerde afwijking geldt ten opzichte van de patiënt als een tekortkoming

PROTOCOLLEN-ARREST 2

- Antistolling is 'standaard-therapie' waarvoor elke patiënt in aanmerking komt = veiligheidsnorm
- Uitgangspunt: schending van die norm door tekortkoming is risico; verwezenlijkt zich dat risico dan is daarmee causaal verband in beginsel gegeven

PROTOCOLLEN-ARREST 3

Het is aan de aangesprokene om te stellen en te bewijzen dat die schade ook zonder die gedraging zou zijn ontstaan

INFORMATIE

Op duidelijke wijze en desgevraagd schriftelijk:

- onderzoek
- diagnose
- behandeling
- alternatieven
- risico's
- prognose
- medicijnen en de bijwerkingen
- leefregels

Leidraad:

Hetgeen een patiënt redelijkerwijs dient te weten

INFORMATIE OVER RISICO'S

➤ *Lijn tuchtrechtspraak was:*

informatie die de patiënt redelijkerwijs behoeft tav

- de te verwachten gevolgen
- de normale voorzienbare risico's

➤ *Weeg daarbij:*

- de kans dat het risico zich verwezenlijkt
- de aard van het risico als dat zich realiseert
- absolute percentages zijn niet te geven
- patiënt behoort niet vooraf nodeloos ongerust te worden gemaakt

UITZONDERING INFORMATIEPLICHT 2

Therapeutische exceptie:

indien informeren 'kennelijk ernstig nadeel' voor de patiënt oplevert

voorwaarden:

1. andere hulpverlener raadplegen
2. indien in belang van patiënt: anderen informeren
3. zodra de patiënt informatie aankan, deze alsnog verstrekken

VEREISTE VAN TOESTEMMING

- toestemming is voorwaarde en grens
- 'geen behandeling zonder toestemming;
geen toestemming zonder informatie'

Uitzondering:

- noodsituatie
- veronderstelde toestemming

Informatie en toestemming:

'informed consent'

DOSSIERS

- plicht tot aanleggen en bijhouden
- inzagerecht
- recht op afschrift
- recht op aanvulling
- recht op vernietiging
- plicht tot bewaren

Inzage door nabestaanden

- Uitgangspunt: beroepsgeheim geldt ook na de dood
- Inbreuk op geheimhouding is gerechtvaardigd indien:

Er voldoende concrete aanwijzingen zijn dat een ander zwaarwegend belang zou kunnen worden geschaad indien onverkort aan de geheimhouding wordt vastgehouden

DOSSIERS

➤ *Rb Assen mei 2008:*

De imperatieve norm van art. 7:454

'houdt aantekening' is een onderdeel

van het recht van de patiënt op veilige zorg

LEVENSTESTAMENTEN

De opvattingen van de patiënt geuit in schriftelijke vorm toen hij nog in staat was om zijn wil te bepalen: *‘inhoudende een weigering van toestemming’* worden opgevolgd.

Afwijken:

De hulpverlener kan hiervan afwijken indien hij daartoe gegronde redenen heeft.

UITSPRAAK LEVENSTESTAMENT 1

➤ *Uitgangspunt:*

Een hulpverlener, werkzaam op de SEH is bij binnenkomst patiënt in comateuze toestand, terwijl hem over deze pat. geen bijzonderheden bekend zijn, gehouden een adequate levensreddende behandeling te geven indien dat tot de mogelijkheden behoort.

UITSPRAAK LEVENSTESTAMENT 2

- De hulpverlener dient zich ervan te vergewissen dat het geschrift afkomstig is van de patiënt;
- Voorts dient de hulpverlener de vraag te beantwoorden wat de betekenis is van het behandelverbod en onder welke omstandigheden de patiënt - toen hij deze verklaring opstelde – niet behandeld wilde worden.

VERTEGENWOORDIGERS

1. curator, mentor
ouders/voogd i.g.v. minderjarigheid
2. schriftelijk gemachtigde
3. echtgenoot of andere levensgezel
4. ouder, kind, broer, zus

vertegenwoordiger betracht:

‘de zorg van een goed vertegenwoordiger’

➤ **Norm en grens:** ‘de zorg van een goed hulpverlener’

Wilsbekwaamheid

- Kan de patiënt de reikwijdte van de informatie overzien?
- Kan de patiënt de voorwaarden beseffen?

WAAROM DE WET BIG?

- 1865 WUG
Wet Uitoefening Geneeskunst
- 1952 Hoge Raad 'verlengde-arm-arrest'
- 1997 (december) Wet BIG

BEROEPSGROEPEN

Artikel 3

- arts
- tandarts
- apotheker
- verpleegkundige
- verloskundige
- gezondheidszorgpsycholoog
- psychotherapeut
- fysiotherapeut

Artikel 34

- * ziekenverzorgende
- * logopediste
- * radiolaborant
- * apo-assistent

Instrumenten van de wet

- Titelbescherming
- Periodieke registratie
- Voorbehouden handelingen
- Tuchtrect

Uitgangspunt WUG

Het gehele terrein van de geneeskunst is alleen voorbehouden aan universitair opgeleide artsen.

Uitgangspunt WET BIG

Het staat een ieder vrij handelingen te verrichten op het gebied van de gezondheidszorg.

VOORBEHOUDEN HANDELINGEN

- heelkundige handelingen
- verloskundige handelingen
- catheterisaties / endoscopieën
- toedienen injecties
- verrichten van puncties
- narcose
- defibrillatie / electieve cardioversie
- elektroshock
- ivf
- steenvergruizen
- ioniserende straling

Welke voorbehouden handelingen overdragen?

Arts / instelling dient te overwegen:

- welke voorbehouden handelingen laten wij door welke beroepsgroep uitvoeren?
- is de benodigde theoretische kennis aanwezig dan wel te verwerven?
- kan voldoende inzicht worden verwacht om de samenhang te begrijpen tussen het verrichten van de voorbehouden handeling en de context waarin die handeling plaatsvindt?
- is de benodigde praktische vaardigheid aanwezig / te verwerven / op peil te houden?

Arts = opdrachtgever

- moet redelijkerwijs weten dat de ander beschikt over de nodige bekwaamheid
- voor zover nodig aanwijzingen
- voor zover nodig houden van toezicht / bereikbaar zijn

vpk etc = opdrachtnemer

- handelen in opdracht
- handelen volgens aanwijzingen
- moet zelf de overtuiging hebben voldoende bekwaam te zijn

Handelingen door opdrachtnemer I

Opdrachtnemer beoordeelt eigen bekwaamheid

- Beheers ik de handeling technisch?
  - * hoe vaak uitgevoerd?
  - * hoe lang geleden uitgevoerd?
- Weet ik wat ik doe?
  - * context!

Bekwaamheid / bevoegdheid

- Slechts indien iemand bekwaam is, is hij ook bevoegd
- Niet bekwaam is niet bevoegd en dus strafbaar

AANSPRAKELIJKHEID

- Civielrecht:
schadevergoeding
- Strafrecht:
dood door schuld, lichamelijk letsel
- Tuchtrecht:
kwaliteit beroepsuitoefening

AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERAAR

Arts dient zich te onthouden van iedere
erkenning van schuld of aansprakelijkheid
en in het alg. van alles wat de belangen van
de verzekeringsmaatschappij kan schaden!

